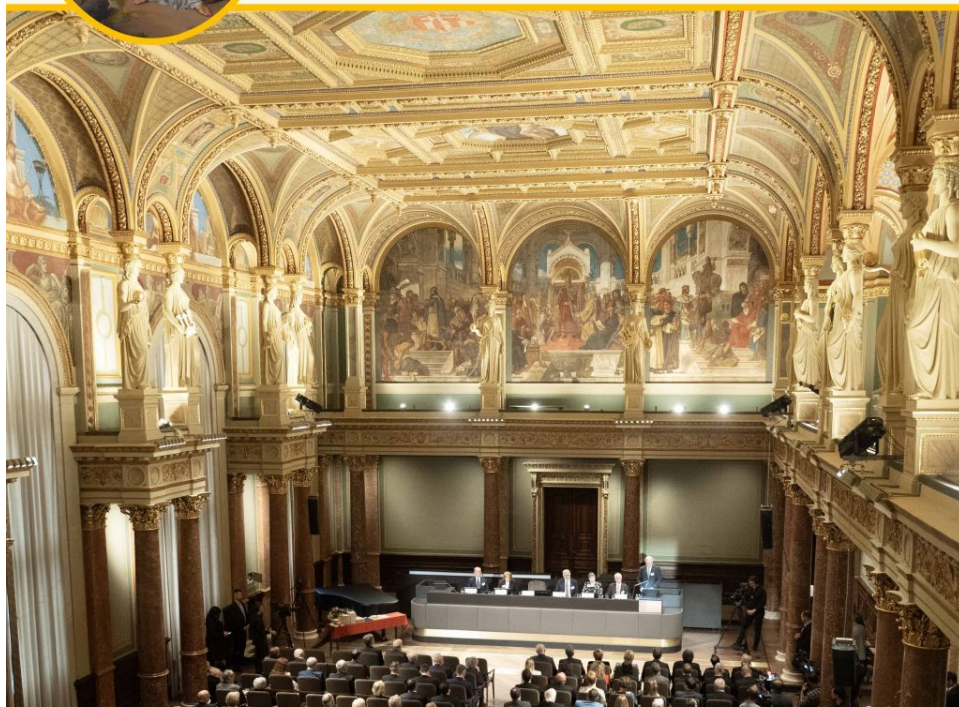

TEGNAP – MA – HOLNAP

A MAGYAR TUDOMÁNY ÉVE

200 éves a Magyar Tudományos Akadémia és könyvtára

A Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ
és a Magyar Könyvtárosok Egyesülete kiállítása

200. ÉVES
A MAGYAR
TUDOMÁNYOS
AKADÉMIA

200. MAGYAR
KÖNYVTÁROK
EGYESÜLETE

Magyar Tudományos Akadémia

A Magyar Tudományos Akadémia a magyar nyelv ápolására és a tudomány szolgálatára létrehozott intézmény. Működése önkormányzati elven alapul annak érdekében, hogy tevékenységének szabadsága biztosított legyen. Szervezeti formája köztestület, amely a tudomány művelésével, támogatásával és képviseletével kapcsolatos közfeladatokat lát el.

ALAPÍTÁSA, SZÉKHÁZA

Már a 18. század folyamán többen is tervezték egy olyan magyar akadémia létrehozását, amely a tudomány és irodalom magyar nyelvű művelőinek tevékenységét fogja össze. Megvalósítása végül gróf Széchenyi István nevéhez fűződik, aki 1825. november 3-án a pozsonyi országgyűlésen egy évi jövedelmét ajánlotta fel a magyar tudós társaság megalapítására. Bár a működési rend kidolgozásához szinte azonnal hozzáfogtak, alapítását „tudós Társaság vagy is magyar akadémia” néven csak az 1827. évi XI. cikkelyben foglalták törvénybe. Működését 1831-ben kezdhetette meg, miután az uralkodó jóváhagyta alapszabályát.

Az Akadémia történetében kiemelkedő szerepet játszott székházának megépítése. Ezt szintén magánadományok segítségével finanszírozták, a legnagyobb pénzösszeget báró Sina Simon adta. Az 1865. december 11-én felavatott neoreneszánsz stílusú palota, amely Friedrich August Stüler tervei alapján Ybl Miklós és Skalnitzky Antal irányításával épült, a magyar tudományosság jelképévé vált, és Budapest reprezentatív középülete ma is.

AZ AKADÉMIA KÜLDETÉSE NAPJAINKBAN

A MTA alapvető célkitűzése, a magyar nyelv ápolása és a tudomány művelése ugyan alapítása óta fennáll, mégis folyamatosan megújulva szolgálja a tudást, a nemzetet és az egyetemes tudományt. Jelenlegi küldetését 2019 decemberében fogadta el a közgyűlés:

1. Az Akadémia a magyar tudományos közösséget egyesítő és megjelenítő köztestület, összefogja és képviseli a hazai és határon túli magyar tudományt.
2. Az Akadémia őrzi és ápolja a magyar nyelvet, gondozza a nemzet tudományos és kulturális örökségét.
3. Az Akadémia hozzájárul a kutatás feltételeinek megteremtéséhez, és képviseli a magyar tudományos kutatás érdekeit.
4. Az Akadémia a tudományos minőség és a tudományetika letéményese. Őrködik a tudományos közélet tisztasága, a tudományos kutatás és véleménynyilvánítás szabadsága, külső érdekek befolyásától való mentessége felett.
5. Az Akadémia feladata a magyar tudomány nemzetközi kapcsolatainak bővítése, eredményeinek megjelenítése.
6. Az Akadémia a nemzet tanácsadója. Köztestületi tagjainak tudása a nemzet és a mindenkor kormányzat rendelkezésére áll.
7. Az Akadémia közvetíti a tudományos kutatások eredményeit a társadalom számára. A tudományos módszertan és eredmények széles körű megismertetése révén harcol az áltudományok és a tudománytalan nézetek ellen.

AZ MTA VEZETŐI A BICENTENÁRIUM IDEJÉN

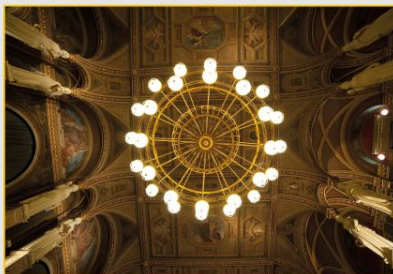
elnök:
Freund Tamás
neurobiológus

elnök-helyettes:
Kollár László Péter
építőmérnök

elnök-helyettes:
Erdős Anna
immunológus

Magyar Tudományos Akadémia

A KÖZTESTÜLET

Az Akadémia köztestületének tagjai egyrészt az akadémikusok – azaz az MTA levelező, rendes, külső és tiszteleti tagjai –, másrészt a tudományos fokozattal rendelkező (MTA doktora, a tudomány doktora, PhD, DLA, a tudomány kandidátusa) nem akadémikus köztestületi tagok.

Akadémikusok

Az akadémikusok körét levelező és rendes (együttesen hazai), valamint külső és tiszteleti tagok alkotják, tagok választására három-évenként kerül sor. Az MTA levelező és rendes tagja tudományos cím elnyerése a hazai kutatói karrier csúcspontját jelenti. Az akadémiai törvény kimondja, hogy a 70 évesnél fiatalabb hazai akadémikusok száma nem haladhatja meg a 200 főt, a hazai akadémikusok teljes létszáma pedig a 365 főt.

Nem akadémikus köztestületi képviselők

Köztestületi tag az a tudományos fokozattal rendelkező személy lehet, aki tevékenyen részt vesz tudományos kutatásokban, és önkéntes jelentkezéssel az illetékes tudományos osztály döntése alapján felvételt nyer a köztestületbe. Az MTA köztestületének létszáma napjainkra meghaladja a 20 000 főt.

Közgyűlés

Az Akadémia legfőbb döntéshozó testülete a Közgyűlés, amely évente legalább egyszer (rendszerint májusban) ülésezik. A közgyűlésen a hazai akadémikusok és a többi, közel 20 000 köztestületi tag képviselője érdekében megválasztott 200 nem akadémikus közgyűlési képviselő vesz részt. Két közgyűlés között az Elnökség az Akadémia döntéshozó testülete.

Tudományos osztályok

Az MTA köztestületi szervezetének alapját a tizenegy szakmai autonómiával rendelkező tudományos osztály jelenti, – Nyelv- és Irodalomtudományok, Filozófiai és Történettudományok, Matematikai Tudományok, Agrártudományok, Orvosi Tudományok, Műszaki Tudományok, Kémiai Tudományok, Biológiai Tudományok, Gazdaság- és Jogtudományok, Földtudományok, Fizikai Tudományok – amelyeknek tagjai egy-egy tudományterület vagy egymáshoz közel álló több diszciplína képviselői (hazai akadémikusok és nem akadémikus közgyűlési képviselők). Az osztályok rendszeresen szerveznek szakmai konferenciákat, tudományos üléseket, továbbá számos szakbizottságot és osztályközi állandó bizottságot működtetnek egy-egy részterületen.

Területi bizottságok, magyar tudományosság külföldön

Az Akadémia működése nemcsak a fővárosra korlátozódik, öt magyarországi és egy határon túli területi bizottságot is fenntart, amelyek biztosítják a köztestület regionális működését, és részt vesznek az adott régió tudományos életében.

A külső köztestületi és a külső akadémikus tagok Magyarországon kívüli tevékenységét az Akadémia által fenntartott határon túli akadémiai tanácsok (a Szlovákiai, a Vajdasági és a Kárpátaljai Magyar Akadémiai Tanács), a Kolozsvári Akadémiai Bizottság és az Amerikai Magyar Akadémikusok Társasága szervezi.

Magyar Tudományos Akadémia

TUDOMÁNYOS MINŐSÍTÉSI RENDSZER

Az MTA közfeladatai közé tartozik a tudományos minősítési rendszer működtetése. Ez a Magyar Tudományos Akadémia levelező és rendes tagja cím odaítélése mellett az MTA doktora cím adományozását is jelenti. Ezt az kaphatja meg, aki már rendelkezik tudományos fokozattal, kiemelkedő kutatói munkásságot fejt ki, eredményeit dolgozatban foglalja össze, és azt megvédi az MTA Doktori Tanácsának eljárási rendje szerint. Jelenleg 2585 fő rendelkezik ezzel a címmel. Az MTA hazai tagjait az MTA doktora címmel rendelkezők közül választják. A kiválóság elismerése 2022 óta a kutatási intézményekre is kiterjed. A minősítés a legkiemelkedőbb magyar kutatóhelyeknek nyújt elismerést, az érdeklődő döntéshozók pedig objektív helyzetképhez jutnak általa. Az MTA Kiváló Kutatóhely minősítést pályázat útján lehet elnyerni öt évre, és újabb eredményes pályázat esetén újra megkapható.

KUTATÁSFINANSZÍROZÁS

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

A Kormány által 1997-ben létrehozott posztdoktori program működtetése az Akadémia közfeladata. Az ösztöndíj Magyarországon dolgozó, tudományos fokozattal rendelkező, 45 éven aluli kutatók kiemelkedő kutatási tevékenységének kiegészítő támogatását szolgálja három éven keresztül, mintegy előkészületként az MTA doktora cím megszerzésére.

Lendület-pályázat

Az MTA kezdeményezésére 2009-ben indult el a kimagasló teljesítményű fiatal kutatók támogatására létrehozott kiválósági program, amelynek fontos célja a fiatal kutatók karrierlehetőségeinek bővítése, elvádlóságuk megállítása, a kutatóhelyek versenyképességének növelése. E kutatások maximális futamideje öt év átlagosan évi 40 millió forint támogatással. A program fennállásának 15 éve alatt 263 kutató alakíthatott Lendület-kutatócsoportot.

Stratégiai jelentőségű kutatási programok

Az MTA 2022-ben négy olyan kutatási programot indított el, amely Magyarország jövője szempontjából stratégiai jelentőségű: Nemzeti Agykutatói Program 3.0, Technológiák és Fenntartható Fejlődés Program, Tudomány a Magyar Nyelvért Program és a Poszt-COVID Nemzeti Program.

TUDOMÁNY ÉS TÁRSADALOM

Megemlékezve az Akadémia alapításáról, minden évben november 3-án kezdődik a Magyar Tudomány Unnepe rendezvénysorozat, amely a magyar tudomány és az MTA legjelentősebb eredményeit mutatja be a nagyközönség számára. Az ország különböző helyszínein – egyetemeken, főiskolákon, kutatóintézetekben, múzeumokban – tartanak előadásokat a magyar tudomány képviselői.

A Középiskolai MTA Alumni Program keretében kutatók látogatnak el egykori középiskolájukba és más iskolákba, hogy munkájukról, kutatási témájukról beszéljessenek a diákokkal. A program célja a tudomány megkedveltetése és a kritikai gondolkodás fejlesztése.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Magyar Tudományos Akadémia több mint 60 európai és regionális tudományos szervezet tagja, és mintegy 30 tudományos akadémiaival, illetve intézménnyel működik együtt.

Az Akadémia nemzetközi együttműködésének egyik legfontosabb eseménye a World Science Forum, amely a globális tudománydiplomácia legrangosabb eseményei közé tartozik. A 2003 óta két évente, minden második alkalommal Budapesten megrendezett konferencián a nemzetközi tudományos élet meghatározó szereplői tanácskoznak a tudomány, a politika és a társadalom együttműködéséről.

Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ országos szakkönyvtár, a Magyar Tudományos Akadémia önálló jogállású intézete. Mint nemzeti közgyűjtemény nyomtatott, kéziratos, levéltári és egyéb információhordozókon található anyagokat gondoz, őrzi a nemzeti, illetve nemzetközi kulturális örökség értékeit, ezzel egyidejűleg elősegíti a tudományos ismeretek terjesztését és a tudományos munkát. Hagyományos közgyűjteményi funkcióján túl két országos közfeladatot is ellát.

ALAPÍTÁSA

Az Akadémiai Könyvtárat gróf Teleki József, az MTA első elnöke alapította. 1826. március 17-én az országgyűlésben felajánlotta 30 000 kötetes családi könyvtárát a néhány hónappal korábban megalapított Tudós Társaság számára, ezzel lerakta az Akadémia első tudományos intézményének alapjait. Az Akadémiai Könyvtár 1831-ben, az Akadémiával egyszerre kezdte meg működését.

ELHELYEZÉSE

Hosszas előkészítés után 1844. december 23-án nyílt meg az Akadémiai Könyvtár a tudós közönség számára az Akadémia ezidőbeli bérelt székelyházban, a Trattner-Károlyi házban. Ebből az alkalomból írta Vörösmarty Mihály a *Gondolatok a könyvtárban* című versét. A könyvtár egyre bővülő állományával 1865-ben költözött be az Akadémia újonnan átadott palotájának földszintjére, és nyilvános könyvtárként működött tovább.

1988 novemberében a könyvtár az Akadémia egykori bérházából a könyvtári igények szerint kialakított épületben kapott új elhelyezést, ez ma is a könyvtár főépülete. A különgyűjtemények (Keleti Gyűjtemény, Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye), valamint az Akadémiai Levéltár továbbra is az MTA Székházában működik.

A KÖNYVTÁRI ÁLLOMÁNY PROFILJA

A könyvtári állomány elsősorban bölcsészettudományi profilú, a kezdetektől fogva gyűjti a magyar írók hagyatékait, nyelvtudományi műveket, a magyar keletkutatás dokumentumait.

KIEMELT KUTATÁSTÁMOGATÁSI FELADATOK

Az Akadémiai Könyvtár országos közfeladatként működteti a tudományos művek adatait tartalmazó nemzeti tudományos bibliográfiai adatbázist, a Magyar Tudományos Művek Tárát, amely a költségvetési támogatásból készült tudományos művek ellenőrzött, hiteles adatait tartalmazza. Ma közel 65 ezer szerző 2,5 millió közleménye található meg itt.

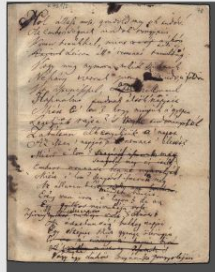
Szintén országos szintű feladatként működteti a könyvtár az Elektronikus Információs Szolgáltatás Nemzeti Programot, amelynek keretei között hozzáférést biztosít nemzetközi és hazai elektronikus tudományos tartalmakhoz 185 hazai felsőoktatási, kutatási és közgyűjteményi, illetve határon túli magyar intézeti körből álló előfizetők számára nemzeti licenc vásárlásával.

A könyvtár digitalizált és elektronikus állományát tartalmazza a könyvtár 2009-ben létrehozott repozitóriuma, a REAL. A repozitóriumon keresztül nyílt hozzáféréssel érhető el a teljes szövegű magyar tudományos tartalmak: cikkek, könyvek, folyóiratok, disszertációk, kéziratok és képek. A repozitórium mára több mint 280 000 tételt tartalmaz nyolc gyűjteményben.

A könyvtárban 1979-ben alakul meg az Informatikai és Tudományelemzési Kutatási Főosztály. Ennek mai örököse a Tudománypolitikai és Tudományelemzési Osztály, amely nélkülözhetetlen segítséget nyújt a különböző pályázatok értékelési rendszerének módszertani alátámasztásához, illetve a bibliometriai adatgyűjtés, feldolgozás és elemzés elkészítéséhez.

A könyvtár egyetlen teljes corvinának, Ludovicos Cario De divi Mattheo regis laudibus rebusque gestis dialogus (1473-1474 k.) című művének címlapja

A *Gondolatok a könyvtárban* Vörösmarty Mihály által írt fogalmazványa, amelyet az Akadémiai Könyvtárban tett látogatása ihletett (1844)

A Magyar Tudományos Akadémia könyvtára az 1860-as évek végén, Haske Ferenc rajza

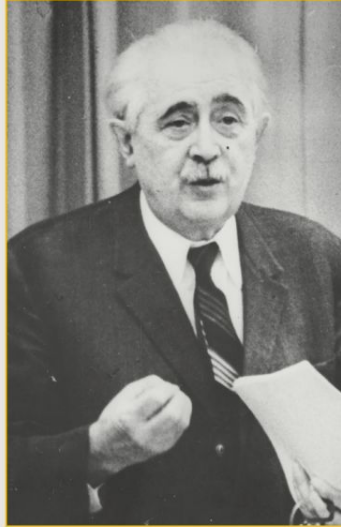
A könyvtár Keleti Gyűjteményének olvasóterme

A Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye belső terme

Tudós könyvtárosok

Sallai István

SALLAI ISTVÁN (1911–1979)

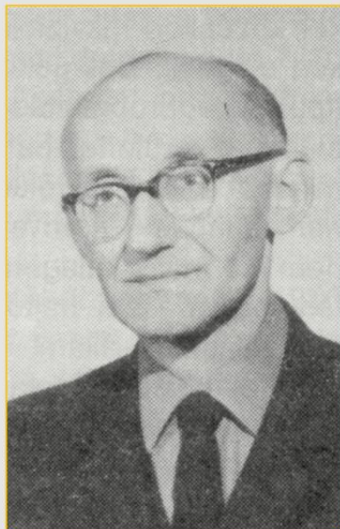
Az 1945 utáni közművelődési könyvtárügy meghatározó alakja, a közművelődési könyvtári hálózat megszervezője, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ egyik alapítója. Eredeti végzettsége tanító volt, autodidakta módon sajátította el a könyvtáros szakmát.

Fő műve a Sebestyén Gézával közösen írt **A könyvtáros kézikönyve** (1956., 2. átdolg., bőv. kiad. 1965.), amely a szocialista világ első, európai szintű könyvtártani monográfiája, közkeletű nevén a Sallai-Sebestyén. Generációk tanultak belőle könyvtárszervezési és -kezelési ismereteket.

Az angolszász típusú nyilvános könyvtári rendszer meghonosításán munkálkodott. A falusi könyvtárak számára körzeti ellátási rendszer kiépítését látta megoldásnak, amelyben a központi könyvtárak letéti és tájékoztató feladatokat kaptak. Sebestyén Gézával megalapította a Népkönyvtári Központot, amely központi keretből fejlesztette a kiskönyvtárakat, és módszertani segítséget is nyújtott. Kiállt a szabadpólcos könyvtárak bevezetése mellett.

1968-ban az OKDT ülésére előterjesztést dolgozott ki a közművelődési könyvtárügy fejlődési irányáról, amely később a hosszú távú fejlesztés alapjául szolgált. A hetvenes évek elején munkatársával az IFLA közművelődési irányelveit Magyarországra adaptálta. Az egyes könyvtártípusok térigényére normatívákat dolgozott ki, az egységes tervezési-építési szemlélet kialakítása és a távlati tervezés érdekében.

Sokat publikált, tanfolyamok, továbbképzések, konferenciák népszerű előadója volt. A közművelődési könyvtárosok mesterükként tisztelték; sokáig idézték szellemes mondásait, a „sallaiadákat”.

Sebestyén Géza

SEBESTYÉN GÉZA (1912–1976)

Az 1945 utáni magyar könyvtárügy meghatározó személyisége, egyik megújítója.

Fő műve a Sallai Istvánnal közösen írt **A könyvtáros kézikönyve** (1956., 2. átdolg., bőv. kiad. 1965.), amely a szocialista világ első, európai szintű könyvtártani monográfiája.

Az OSZK főigazgató-helyetteseként 18 éven át irányította a nemzeti könyvtár szakmai tevékenységét. A Várba költözés előtt kidolgozta a szervezeti-működési átalakítás tervét és az új épületben való működés elveit. Nevéhez fűződik a Könyvtártudományi és Módszertani Központ megszervezése. Kezdeményezte a gépesítés előkészítését, fontos feladatnak tekintette az adatscere szabványos szerkezetének kidolgozását. Egységes feldolgozási rendszer kialakítását tűzte ki célul az egyszeri feldolgozás-többszöri felhasználás elve alapján. Megújította a nemzeti bibliográfiái kiadványsorozatát, megtervezte a hiányzó időszakok pótlását.

Könyvtárpolitikusként a hálózati elv és a területi ellátást biztosító könyvtárak fontosságát hangsúlyozta. Szorgalmazta a tudományos és szakkönyvtárak bevonását az együttműködésbe. A könyvtártudományban a történeti kutatások mellett fontosnak ítélte az aktuális könyvtárügyi és könyvtárpolitikai vizsgálódásokat.

Könyvtártant tanított az ELTE-n, számos tankönyvet írt. Főszerkesztője volt a Könyvtári Figyelőnek.

Részt vett a hazai szakmai szervezetek munkájában, elnökségi tagja volt az MKE-nek. Tagja volt az ETO teljes magyar kiadásán dolgozó szerkesztőbizottságnak. Képviselte a nemzeti könyvtárat a nemzetközi szabványosításban és a FID/CCC ülésein.

Tudós könyvtárosok

Papp István

PAPP ISTVÁN (1931–2023)

1956-ban szerzett diplomát az ELTE BTK könyvtár szakán. Pályája elején dolgozott kisvárosi könyvtárban, módszertanosként és oktatásszervezőként. Vezető tisztviselő volt a kulturális minisztérium könyvtári osztályán, majd vezette a Könyvtártudományi és Módszertani Központot, később ellátta az Országos Könyvtárügyi Tanács titkári teendőit, majd a FSZEK főigazgató-helyettese lett. Az NKA induló éveiben kezdeményező szerepet játszott a Könyvtári Kollégiumban.

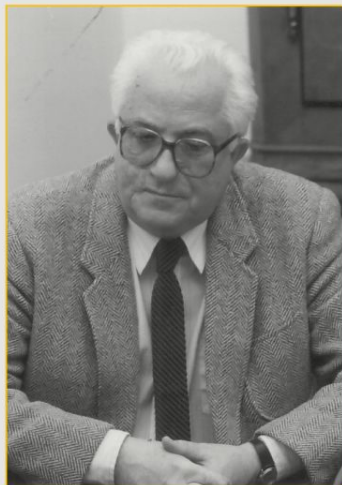
Egyik fő műve, szakmai-tudományos pályafutásának szintézise az öt kötetes **Könyvtárosok kézikönyve** (Osiris, 1999–2003.), amelynek társszerkesztője, **A könyvtár épülete és berendezése** fejezet szerzője és a mutatók szerkesztője volt. Több száz publikáció, szakfolyóiratok és más kiadványok szerkesztése fűződik a nevéhez. Kezdeményezésére és irányításával készült el **A magyar könyvtároság etikai kódexe**.

Vezetői pályájának csúcsteljesítménye a FSZEK Központi Könyvtár épületének rekonstrukciója és megújítása.

Jelentősen hozzájárult a magyar könyvtárügy fejlődéséhez. Mindenkor törekedett a külföldi jó gyakorlatok megismertetésére és meghonosítására.

Aktív szereplője volt a hazai könyvtáros közéletnek az MKE elnökségi tagjaként, egy időszakban főtitkáráként. Páratlan nemzetközi pályafutást mondhatott magáénak (IFLA Journal szerkesztőbizottság, Könyvtárügyi és Könyvtárápítási és -berendezési Szekció). Egyik alapító atyja volt a BOBCATSSS konferenciáknak.

In honorem artis bibliothecariensis – Szabó Ervin Emléklap néven kitüntetést alapított a FSZEK munkatársai számára.

Horváth Tibor

HORVÁTH TIBOR (1936–2011)

1959-ben szerezte meg magyar tanári és könyvtárosi oklevelét az ELTE-n. A Könyvtártudományi és Módszertani Központ meghatározó alakjaként és nagy tanáregyéniségként volt közismert.

Fő műve az öt kötetes **Könyvtárosok kézikönyve** (Osiris, 1999–2003.), amelyet társszerkesztőként jegyzett. **A könyvtártudomány és információtudomány alapjai**, **A feldolgozás egységei és a feltárás célja** és **A tartalmi feltárás** fejezetek szerzője.

Oktatói munkát a KMK-ban, a SZOT-iskolában, az egri tanárképző főiskolán és a KLTE-n végezte. Az ELTE Könyvtártudományi tanszékének oktatójaként az **Információkereső nyelvek** és az **Információs rendszerek** tárgyat tanította. Kidolgozta a kétéves posztgraduális információs szak tematikáját, és évekig vezette a képzést. Sokat tett a könyvtártudomány akadémiai elismertetéséért, a doktori iskola tanára volt.

Érdeklődési területei a szakirodalmi tájékoztatástól a számítógépek könyvtári-dokumentációs alkalmazásán és az információkereső nyelveken át a gépi információkeresésig terjedtek. Doktori dolgozata az automatikus osztályozással, kandidátusi értekezése az ismeretszervezéssel foglalkozott. Azon dolgozott, hogy az informatika/információtudomány szervesen integrálódjon a hazai könyvtártudományba. Részt vett az Országos Pedagógiai Információs Rendszer (OPIR) kidolgozásában, majd az OPKM főigazgató-helyetteseként a megvalósításában. Közreműködött az Országos Szakirodalmi Információs Rendszer tervét megfogalmazó bizottság munkájában. Az MKE elnökeként szorgalmazta a könyvtári törvény elkészítését. Fontos szerepe volt a Füzéki István emlékérem díj megalapításában.

Tudós könyvtárosok

Czeke Marianne

Soltész Zoltánné Juhász Erzsébet

Kastaly Beatrix

CZEKE MARIANNE (1873–1942)

Latin, német és francia szakon tanult az ELTE-n, és summa cum laude minősítéssel doktorált. 1906-ban, harminchárom évesen sikerült az Egyetemi Könyvtárban elhelyezkednie – első diplomás nőként.

Számos publikációjával jelentős szerepet játszott a Magyarországon folyó Shakespeare-kutatásban. Megírta első magyar fordítójának, Lemouton Emilának az életrajzát is, és 1920-ban az ő összeállításában jelent meg a Könyvtár Shakespeare-külföldi műemlékének katalógusa. Legismertebb politikatörténelmi elemzése, a *Wilsonról Rooseveltig* című tanulmány 1939-ben jelent meg.

1925-től Brunszvik Teréz életével foglalkozott, felkuttatta és feldolgozta irathagyatékát. A mű végül 1938-ban jelenthetett meg *Brunszvik Teréz grófnő naplói és feljegyzései* címmel.

1928-ban az Országos Tanügyi és Pedagógiai Könyvtár munkatársa lett, ahol kidolgozta a pedagógiai szakrendet és szakkatalógust épített. 1934–1935-ben a Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának tudományos munkatársa volt. Munkássága elismeréseként nyugdíjba vonulásakor múzeumi könyvtárigazgatói címet kapott.

SOLTÉSZ ZOLTÁNNÉ JUHÁSZ ERZSÉBET (1921–1997)

1958-ban az ELTE művészettörténet-régészet szakán szerzett diplomát és doktorátust.

1944 januárjától 1989-ig az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa volt. 1949-től nyugdíjba vonulásáig a Régi Nyomtatványok Tárában dolgozott, 1962-től osztályvezetőként.

1956-tól Sajó Géza mellett az országos ösnyomtatvány-katalógus összeállításán munkálkodott, mely végül 1970-ben jelent meg (*Géza Sajó – Erzsébet Soltész: Catalogus incunabulorum quae in bibliothecis publicis Hungariae asservantur. I-II.*).

Évtizedekig irányította a nemzeti könyvtár 16. századi nyomtatványainak feltárási munkálatait (*Catalogus librorum sedecimo saeculo impressorum qui in Bibliotheca Nationali Hungariae Széchényiana asservantur. Comp. Elisabeth Soltész, Catharina Velenzei, Agnes W. Salgó. I-III. Bp. 1990.*).

Nevéhez fűződik az Ómagyar Mária-siralmat tartalmazó Leuveni kódex hazahozatala 1982-ben.

Gazdag munkásságának főbb területei a könyvművészet, a magyar és külföldi nyomdászattörténet és a hungarikakutatás voltak.

KASTALY BEATRIX (1943–2024)

1963-ban kezdett az Országos Széchényi Könyvtárban könyvkötő-restaurátorként dolgozni. Az ELTE-n magyar-könyvtár szakon végzett, majd kémianárai diplomát szerzett. 1978-tól nyugdíjba vonulásáig, 2007-ig az OSZK Restauráló osztályának vezetője volt.

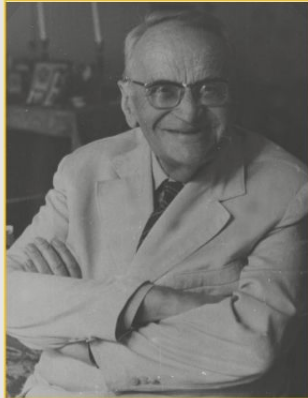
Nevéhez fűződik az 1981-ben indult közép-, majd felsőfokú könyv- és papírrestaurátor szakképzés megszervezése. Harminc évig irányította a tanfolyamokat és oktató több tantárgyat is. 2000-től a Könyvtári Intézetben állományvédelmi alapismeretek témakörben szervezett továbbképző tanfolyamokat könyvtárosok számára.

1991 és 1999 között az IFLA Állományvédelmi és Restaurálási Szekciója Állandó Bizottságának tagja, 2003 és 2007 között a Kulturális Örökség Védelmének és Restaurálásának Nemzetközi Központja (ICCROM) Tanácsának tagja volt.

Kutató és oktató munkája során több száz tanulmányt, cikket és könyvet írt, melyek napjainkban is alapvetőek a könyv- és papírrestaurálás terén, szerkesztője volt a szakterület ötnyelvű szótárának.

Tudós könyvtárosok

Szentmihályi János

SZENTMIHÁLYI JÁNOS (1908–1981)

1931-ben végzett a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán. Pályafutásának első két évtizedében minisztériumi és banktisztviselőként, újságíróként dolgozott. Könyvtáros pályája 1949-ben az Egyetemi Könyvtárban indult, majd 1961-ben felkérték a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Tudományos és Szakkönyvtárak osztályának vezetésére, ő szervezte meg az első országos bibliográfiai konferenciát. 1964-től Országos Széchényi Könyvtárban ő kezdte el a hungarika bibliográfia összeállítását.

A gyakorlati bibliográfusi munka mellett 1953-ban meghívott előadóként tartott előadásokat az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén, majd 1964-től 1981-ig főállású oktatóként dolgozott ott, tájékoztatói és bibliográfiai ismereteket tanítva. Javaslati alapján került sor a bibliográfia és dokumentáció tantárgy tartalmának és metodikájának korszerűsítésére.

Fő kutatási területe a bibliográfia fogalmának értelmezése, a nemzeti bibliográfia problémáinak elemzése volt, kutatásainak eredményeit 1973-ban kandidátusi disszertációban összegezte.

Kovács Máté

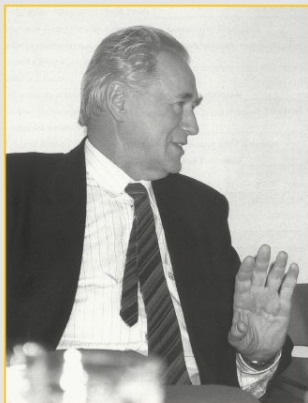
KOVÁCS MÁTÉ (1906–1972)

1931-ben szerzett magyar-francia szakos tanári oklevelet. Pályáját nyíregyházi és debreceni középiskolai tanárként kezdte. Budapestre kerülve 1943-tól az Országos Közoktatási Tanácsnál, majd a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott.

1949-től a Debreceni Tudományegyetem könyvtárigazgatójának nevezték ki, ezt a pozíciót 1956 végéig látta el, közben másodállásban, 1952 és 1954 között az Akadémiai könyvtárat is vezette. 1954 és 1957 között a Magyar Enciklopédia főszerkesztőjeként dolgozott.

1956-ban tanszékvezetőként került az ELTE Könyvtártudományi Tanszékére. Másfél évtizedes munkássága alatt az egyetemi könyvtáros képzést nemzetközi színvonalra emelte, a tanszéket kutatóműhelyé fejlesztette.

Az irodalomtudományi kandidátusi fokozatot 1968-ban nyerte el, témájául a magyar könyv- és könyvtári kultúra II. világháború utáni történetét választotta. Szerkesztője volt a **Könyv és könyvtár a magyar társadalom életében** (Gondolat, 1963., 1970.) című forrás- és tanulmánygyűjtemény két kötetének. A magyar könyvtárügyet számos nemzetközi konferencián képviselte.

Fülöp Géza

FÜLÖP GÉZA (1928–1998)

1952-ben szerzett a magyar és német tanári diploma mellett könyvtáros végzettséget. Első munkahelye az Akadémiai Könyvtár volt, majd 1954 őszétől az Akadémiai Kiadó lexikonszerkesztőségében dolgozott.

A könyvtárosképzéshez 1959-ben csatlakozott: az ELTE Könyvtártudományi Tanszékén adjunktusként, 1977-től docensként könyv-, könyvtár-, olvasás- és sajtótörténetet tanított. 1986 és 1994 között tanszékvezetőként az informatikai ismeretek bevonásával újította meg a könyvtárosképzés tartalmi és tárgyi feltételeit. A nyolcvanas években együttműködést kezdeményezett a környező országok könyvtáros tanszékeivel, a kilencvenes évek elején pedig egyik szervezője volt a TEMPUS-program keretében megvalósuló, a budapesti tanszéket a hannoveri és a deventeri könyvtárosképző intézménnyel összekapcsoló fejlesztéseknek.

Tudományos tevékenysége során a magyarországi felvilágosodás és a reformkor olvasási kultúráját és könyvkiadását kutatta, mind kandidátusi disszertációja, mind akadémiai doktori értekezése e témában íródott.